

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Carmen Larruskain Madariaga

*Gernika-Lumo,
Bizkaia
(1926-2023)*

Aurkibidea

Biografia

1926. urtean sortu zen Ziortza-Bolibarren, baina hiru aste zituela Lumoko [Arana](#) auzoko [Arana](#) baserrira etorri ziren etxekoak. Ama markinarra zuen eta aita ziortzarra; 10 neba-arrebatatik seigarrena izan zen. Umetan, [Pasealeku](#)ko eskolan ibili zen bonbardaketara arte, eta, gero, karmeldarretan. Aita gerra ostean hil zitzaion tifusak jota eta ama gazterik alargundu zitzaionez, 13 urterekin neskame lanetan joan zen, lehenengo Eibarrera eta gero Zornotzara. Ezkondu arte beti ibili izan zen baserriko lanetan eta esne-banaketan. 1959an Santa Luzia auzoko senarrarekin [Industria](#) kalera joan zen eta geroztik bertan bizi izan da.

Zintak

GER-044

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-09-29
- **Iraupena:** 69 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Neskame Eibarren eta Amorebietan

- **Erref:** GER-044/003
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 00:03:10. **Bukatu:** 00:06:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Pasealekuko eskolara joan zen eta bonbardaketaren ostean mojetara, eskola soldaduz bete baitzen. Eibarren lan egin zuen umezain, kaleko etxe batean. Gose handia pasatu zuen. Amorebietan ere egon zen neskame baserri batean. Jornala hutsa zeukan.

2. Nebak soldadu eta bat kartzelan

- **Erref:** GER-044/008
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:11:53. **Bukatu:** 00:13:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Hiru neba soldadu ibili ziren gerran. Hiru hildako egon ziren auzoan. Neba bat kartzelan egon zen eta ama bisitan joan zitzaion.

3. Bonbardaketa eguna

- **Erref:** GER-044/009
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:13:04. **Bukatu:** 00:14:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Hegazkinak etorri zirela eta lehenengo bonba non bota zuten gogoan du. Bonbardaketa izan zenean, Carmen etxean zegoen, aita berriz udaletxe azpiko babeslekuan. Ama soroan zebilen eta bonbak bota zizkioten baina ez ziren lehertu.

4. Lehen jaunartzea erdaraz

- **Erref:** GER-044/016
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:20:20. **Bukatu:** 00:21:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Lumon euskaraz egin behar izaten zen eta karmeldarretan erderaz. Lehen jaunartzea ezin izan zuen euskaraz egin, ez baitzekien dotrina euskaraz.

5. Mezetarako ez joateko aitzakiak

- **Erref:** GER-044/018
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:22:39. **Bukatu:** 00:24:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Meza latinez ematen zuten eta liburutxo bat edukitzen zuten, nahiz eta ezer ez ulertu. Bizkarra emanda ematen zuen meza apaizak. Ez zuen batere arretarik jartzen mezatan. Ez omen zen jende asko joaten. Beti aitzakiaren bat izaten zuten ez joateko.

6. Ameriketara zebilen mutilarekin ezkondu zen

- **Erref:** GER-044/019
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:24:45. **Bukatu:** 00:27:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Apaizarekin konfesatzera joaten ziren. Bazen apaiz bat neska-mutilen kontuak jakin nahi izaten zituena. Berak nobioa izan zuenean, ordurako ez zegoen konfesatu beharrik. Senarra Ameriketatik etorri zenean, ezkondu egin zen. Auzokoa zuen, Santa Luziakoa. Nola ezagutu zuten elkar kontatzen du. Ezkondu eta gero ere, senarra Ameriketara egon zen urte luzez. Gutuna bidaltzen zioten elkarri. Senarrak dirua bidaltzen zion.</p>

7. Anaia eta senarra Ameriketara

- **Erref:** GER-044/021
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:27:45. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Diasporatik itzulera
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperoak diasporan

Laburpena:

<p>Alabak jaunartzea egin behar zuenean etorri zen senarra Ameriketatik. Mendian lan egiten zuen. Anaia ere joan zen eta bi urtera istripu baten ondorioz hil zen. Badituzte argazkiak.</p>

8. Ahizpak abarketak egiten

- **Erref:** GER-044/023
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:32:21. **Bukatu:** 00:34:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Tergalezko arropak eta abarketak jantzita joaten ziren erromeriara. Abarketategia egon zen eta bere ahizpek lan egiten zuten han. Etxera

ekartzen zituzten bazterrak josteko. Emakume zein gizon aritzen ziren lan hartan. Carmelorena zen abarketategia. Carmenek inoiz ez zuen halako lanik egin.

9. Esnea banatzen

- **Erref:** GER-044/024
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:34:29. **Bukatu:** 00:36:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Neskame izatetik etxeratuta, etxean egon zen zortzi urtez lanean. Esnea banatzen ibiltzen zen. Astoarekin ibiltzen zen, lau kantin hartuta. Astoa non lotzen zuten kontaktzen du.

10. Militon etxea eta Guardia Zibilen koartela

- **Erref:** GER-044/025
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:36:29. **Bukatu:** 00:37:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Militon etxea. "Barrio Txino" delakoan Guardia Zibilen koartela egon zen. Hantxe bizi ziren eta urriaren 12an, Pilarika Egunean, erromeriak egiten omen zituzten.

11. Soroko lanak makinarekin

- **Erref:** GER-044/026
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:37:36. **Bukatu:** 00:39:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Soroan egiten zituen lanak kontaktzen ditu. Makina ekartzen zuten; aita bizi zen artean egiten zuten eskuz, gero ez. Garia eta artoa anega bat inguru ematen zuten udaletxean. Nebak eramaten zuen.

12. Aritzako eta Muxikako erroterra

- **Erref:** GER-044/028
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:40:12. **Bukatu:** 00:42:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Aritzako erro tara joaten ziren eta Muxikako Selestianoren era. Han lanean aritu zen Carmenen ahizpa bat. Bere neba joaten zen astoa hartuta erro tara. Aritzako erro takoa behin guardia zibilek harrapatu zuten.

13. Tabakoa erein eta lehortu

- **Erref:** GER-044/029
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:42:29. **Bukatu:** 00:43:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Estraperloaz entzun bakarrik egiten zuen. Etxean eta auzoan ez du ezagutu. Carmenen etxean tabakoa zerbait ereiten zuten baina bizilagunek gehiago. Lehortzen non jartzen zituzten kontatzen du.

14. Arropak garbitzera erre kara eskorgarekin

- **Erref:** GER-044/031
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:45:13. **Bukatu:** 00:46:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Etxe zaharrean bizi ziren. Astelehenero ahizpak arropak garbitzen zituen: xaboia etxean eman eta eskorgarekin erre kara eramaten zituen. Ereinotza erabiltzen zuten arropen usain ona emateko.

15. Lurgorriko emagina

- **Erref:** GER-044/033
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:47:38. **Bukatu:** 00:50:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Amak gariak lotzen aritu zen arratsalde guztian eta etxeratutakoan azkenengo umea jaio zen. Emagin moduan aritzen zen emakume bat zegoen Lurgorri eta hark lagundu zion. Carmenek klinikan izan zituen alabak. Astelarra izaten zen medikua, muxikarra. Artola medikua.

16. Ezkontza eta opariak

- **Erref:** GER-044/034

- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 00:50:26. **Bukatu:** 00:54:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Ezkondutuen lehenengo kontu zenbakia izan zuen bankuan. Amak logela bi eta sukaldeak eman zizkion ezkontutuen. Egongela senarrak erosi zuen. Izarak, toailak eta mudak eman zizkion amak. Begoñan ezkontu zen. Arropa beltzarekin eta buruan kasketa jarrita ezkontu zen. Bilbon taberna baten bazkaldu zuten hamaika lagunek.

17. Alaba Lurdesen lehenengo frakak

- **Erref:** GER-044/036
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:58:02. **Bukatu:** 00:59:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Inoiz ez du frakarik jantzi. Bere alaba Lurdesi frakak erosi zizkionean, auzokoak barrez izan zituen. Beste alabak urte askoan ez zituen jantzi. Ez da inoiz ez depilatu ez makilatu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-07-12

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com